

لزوم رعایت توازن بین نهادهای مختلف نظام نوآوری کشور

رشد عددی بزرگی که در دو دهه اخیر در شاخص‌های مهمی از نظام نوآوری (به ویژه شاخص‌های ورودی آن) اتفاق افتاده، برخلاف نگاه‌های انتقادی موجود، نکته‌ای چندان منفی نیست. اما آن چه باعث اتلاف منابع می‌شود فقدان توازن و تعادل بین شاخص‌ها و نهادهای حامی آن‌ها است. به عنوان مثال مشخص نیست که به ازای چند استاد و دانشجوی هر حوزه، باید یک مجله علمی داشت؟ به ازای چند دانش‌آموخته تحصیلات تکمیلی یک شرکت دانش‌بنیان مصوب کرد؟ چند شرکت دانش‌بنیان در یک منطقه لازم است تا به آن منطقه مجوز پارک فناوری داده شود؟ و نکاتی از این دست.

طبیعی است که در یک اقتصاد آزاد و سالم چنین سؤالاتی بی‌معنا است و هر نهاد و فعالیتی، خودبه‌خود و به شکل اقتصادی ظهور و بروز خواهد یافت اما وقتی تمام این نهادها (ولو به شکل غیرمستقیم) وابسته به منابع دولتی و عمومی هستند و عملاً با هدف کسب رانت شکل گرفته‌اند، حداقل لازم است که بدانیم رانت‌های محدود خود را چگونه بین انواع نهادها (و نیز بین مناطق کشور) توزیع کنیم تا بیشترین کارایی حاصل شود.

البته کارایی، تنها گام اول است و پس از آن باید به اثربخشی نهادها اندیشید، یعنی خروجی‌های هر نهاد چقدر می‌تواند نیازهای سایر نهادهای مربوطه را پاسخ دهد. به عنوان مثال، در طول ۱۵ سال فعالیت این فصلنامه، تعداد دانشجویان رشته‌های مرتبط با آن صدها برابر افزایش یافته اما هنوز هم مشکل دریافت حداقلی از مقالات با کیفیت جلوی راه فصلنامه است. این امر نشان می‌دهد که اثربخشی نهاد آموزشی در این مورد پایین بوده است.^۱

کارایی و اثربخشی نهادهای فعال در نظام نوآوری کشور وابسته به رعایت تعادل و توازن بین تعداد و عملکردهای آن‌ها است و سیاستگذاران متعدد این حوزه باید اهتمام کافی به آن داشته باشند.

¹ Doi: 10.22034/jstp.2023.13973

^۱ برای توضیحات بیشتر نگاه کنید به:

Afshari-Mofrad, M., Ghazinoory, S., & Nasri, S. (2021). Measuring the efficiency, effectiveness and changeability of institutions for improving national innovation system. *Asian Journal of Technology Innovation*, 29(2), 233-257.